

Sygn. akt I UK 23/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania W. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o rentę z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 maja 2010 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 8 lipca 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie:

W. O. (ubezpieczony) wniósł w dniu 10 grudnia 2007 r. o przyznanie mu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział (organ rentowy) decyzją z dnia 27 lutego 2008 r. odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu

częściowej niezdolności do pracy, ponieważ lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 31 stycznia 2008 r. uznał go za osobę częściowo niezdolną do pracy od 30 września 2005 r. Ubezpieczony stał się zatem niezdolny do pracy po upływie 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia (co nastąpiło z dniem 7 sierpnia 2002 r.).

Ubezpieczony wniósł odwołanie podnosząc, że w okresie od 1 grudnia 2006 r. podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia, zatem uznanie przez organ rentowy, że nie spełnia warunku opisanego w art. 57 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach nie znajduje podstaw.

Decyzją z dnia 18 kwietnia 2008 r. organ rentowy uchylił decyzję z dnia 27 lutego 2008 r. i wydał kolejną decyzję, w której odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, wskazując, że z orzeczenia lekarza orzecznika wynika, że stał się on częściowo niezdolny do pracy po upływie 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia oraz przed podjęciem kolejnego zatrudnienia.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany i przyznania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Zaskarżonej decyzji zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, iż nie spełnia warunku określonego w art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z uwagi na datę powstania niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 22 stycznia 2009 r. zmienił decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy od daty wniosku do 1 listopada 2009 r. uznając, że spór sprowadza się do tego, czy ubezpieczony spełnia warunek uprawniający do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od 1 grudnia 2006 r. nastąpiło istotne pogorszenie stanu zdrowia ubezpieczonego w stosunku do wskazanego w orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS z 31 stycznia 2008 r. Dlatego ubezpieczony spełnia przesłanki do przyznania mu renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Odnosząc się do zarzutu organu rentowego, że odwołanie powinno być odrzucone, Sąd Okręgowy przyjął, że nie ma podstaw do wydania takiego orzeczenia, ponieważ jakkolwiek ubezpieczony nie wniósł

sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS do komisji lekarskiej ZUS, jednakże w złożonym odwołaniu od decyzji organu rentowego nie kwestionował ustaleń poczynionych przez lekarza orzecznika, lecz podniósł kwestię spełniania przesłanki prawa do renty z art. 57 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach. W oparciu o opinię biegłego kardiologa Sąd Okręgowy ustalił jako datę powstania niezdolności do pracy ubezpieczonego okres między grudniem 1998 r. a kwietniem 1999 r., co zdaniem Sądu oznacza, że ubezpieczony spełnił przesłankę określoną w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy. Niezależnie od tego, Sąd Okręgowy ustalił, na podstawie opinii biegłego pulmonologa i kardiologa, że w okresie od dnia 1 grudnia 2006 r., kiedy ubezpieczony podjął ponowne zatrudnienie, nastąpiło istotne pogorszenie jego stanu zdrowia w stosunku do wskazanego w orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS z 31 stycznia 2008 r., a zatem i z tych przyczyn ubezpieczony spełnia przesłanki do przyznania mu renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia złożenia wniosku do 1 listopada 2009 r.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 8 lipca 2009 r., uchylił powyższy wyrok Sądu Okręgowego i odrzucił odwołanie ubezpieczonego od zaskarżonej decyzji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zaskarżony wyrok narusza art. 477⁹ §3¹ k.p.c., zgodnie z którym sąd odrzuca odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, a podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej ZUS i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących orzeczenia. Przepis ten zawiesza dopuszczalność drogi sądowej do czasu wyczerpania dwuinstancyjnego postępowania orzeczniczego w organie rentowym i dlatego sąd obowiązany jest odrzucić odwołanie od decyzji w sprawie świadczeń uzależnionych od stwierdzenia niezdolności do pracy, oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących orzeczenia lekarza orzecznika ZUS, jeśli zainteresowany nie wniósł od jego orzeczenia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS.

Sąd Apelacyjny zauważył, że postępowanie przed lekarzem orzecznikiem ZUS ma na celu ustalenie okoliczności związanych z niezdolnością do pracy, przy czym lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dokonuje nie tylko samej

oceny niezdolności do pracy i stopnia tej niezdolności, lecz ustala także pozostałe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy, o których mowa w art. 14 ust. 1 pkt 1-5 ustawy o emeryturach i rentach, a jedną z tych okoliczności jest data powstania niezdolności do pracy. Jeżeli zatem lekarz orzecznik ZUS dokonuje tych ustaleń – co ma swoje odzwierciedlenie w treści wydawanego przez niego orzeczenia - to również w interesie wnioskodawcy leży, aby były one zgodne z faktami, gdyż postępowanie przed lekarzem orzecznikiem ZUS rozstrzyga w zasadzie o przesłankach nabycia prawa do świadczenia rentowego.

Jeśli więc wnioskodawca, wobec którego wydano orzeczenie lekarskie, nie wniósł sprzeciwu, mimo że poczynione w orzeczeniu ustalenia co do stanu zdrowia, czy jak w tym wypadku co do daty powstania częściowej niezdolności do pracy nie odpowiadają w jego ocenie, rzeczywistości, to nie sposób przyjąć, że dopuszczalne jest kwestionowanie tego orzeczenia dopiero w późniejszym postępowaniu odwoławczym przed sądem. Niewniesienie sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika oznacza bowiem, że wnioskodawca zgadza się, że wszystkie stwierdzenia w nim zawarte są prawdziwe. Tym samym proces ustalania okoliczności faktycznych (ocena zdolności do pracy, ocena czasu jej powstania), mających znaczenie dla nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy zostaje zakończony.

Sąd Apelacyjny ustalił, że ubezpieczony złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy w dniu 10 grudnia 2007 r. Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 31 stycznia 2008 r. został uznany za częściowo niezdolnego do pracy od 30 września 2005 r. Wnioskodawca nie złożył sprzeciwu od powyższego orzeczenia, pomimo iż orzeczenie zawierało stosowne pouczenie, a o konieczności złożenia takiego sprzeciwu wnioskodawca wiedział też z postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 3 kwietnia 2006 r. sygn. akt VII .../06. Zaskarżoną decyzją z 18 kwietnia 2008 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy również z tej przyczyny, że lekarz orzecznik uznał go częściowo niezdolnego do pracy od 30 września 2005 r., czyli po upływie 18 miesięcy od ustania - 7 sierpnia 2002 r. – ubezpieczenia, a równocześnie przed podjęciem kolejnego ubezpieczenia od 1 grudnia 2006 r. Od powyższej decyzji wnioskodawca złożył odwołanie do Sądu Okręgowego, kwestionując ustaloną

powstania niezdolności do pracy, a także podniósł, że w okresie ponownego zatrudnienia od 1 grudnia 2006 r. nastąpiło pogorszenie jego stanu zdrowia, które uniemożliwia kontynuację zatrudnienia. Sąd Okręgowy dokonał oceny niezdolności do pracy ubezpieczonego i oceny czasu jej powstania na podstawie opinii biegłych sądowych lekarzy, która to ocena implikowała spełnienie przesłanki z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy.

W tej zatem sytuacji błędne jest, zdaniem Sądu Apelacyjnego, stanowisko Sądu pierwszej instancji, że odwołanie wnioskodawcy od decyzji z 18 kwietnia 2008 r. nie było wyłącznie oparte na zarzutach dotyczących orzeczenia lekarza orzecznika ZUS.

Ubezpieczony zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną, w której zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisu art. 386 § 3 k.p.c. w związku z art. 477⁹ ust. 3¹ k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na bezpodstawnym uchyleniu zaskarżonego wyroku i odrzuceniu odwołania od decyzji organu rentowego w sytuacji, gdy zaskarżona decyzja organu rentowego nie została poprzedzona orzeczeniem lekarza orzecznika wydanym dla potrzeb jej rozstrzygnięcia, ale opierała się na orzeczeniu lekarza orzecznika wydanym dla potrzeb wcześniejszej, następnie uchylonej przez organ rentowy decyzji, wydanej przy uwzględnieniu innych okoliczności faktycznych, a ponadto w odwołaniu co do którego orzekały sądy instancji merytorycznych, podniesiono nie tyle zarzut odnoszący się wprost i wyłącznie do stwierdzonego orzeczeniem lekarskim stanu zdrowia ubezpieczonego, ale także i przede wszystkim zarzut odnoszący się do sposobu stosowania przez organ rentowy przepisu art. 57 pkt 3 ustawy, na tle konkretnego stanu faktycznego.

Wskazując na powyższe podstawy, wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 477⁹ § 3¹ k.p.c. stanowiącego, że: „Sąd odrzuci odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, a podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Jeżeli odwołanie opiera się także na zarzucie nierozpatrzenia wniesionego po terminie sprzeciwu od tego orzeczenia, a wniesienie sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. W takim przypadku organ rentowy kieruje sprzeciw do rozpatrzenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.”

W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że ubezpieczony zaskarżył odwołaniem decyzję organu rentowego z dnia 18 kwietnia 2008 r., odmawiającą mu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, a więc decyzję „w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy.” Równie oczywiste jest, że podstawę faktyczną wydania zaskarżonej decyzji stanowiło orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 stycznia 2008 r.. Nie ma zatem żadnych wątpliwości, że zaskarżona decyzja organu rentowego jest decyzją w rozumieniu art. 477⁹ § 3¹ zdanie pierwsze k.p.c. Okoliczność podnoszona w skardze kasacyjnej, że zaskarżona decyzja organu rentowego została oparta na orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS wydanym w sprawie ubezpieczonego rozstrzygniętej wcześniej decyzją organu rentowego z dnia 27 lutego 2008 r., uchyloną następnie zaskarżoną decyzją, ma na celu podważenie prawidłowości podstawy faktycznej zaskarżonej decyzji, a zatem jako zarzut merytoryczny jest bez znaczenia prawnego dla problemu dopuszczalności niniejszego odwołania.

Jest bezsporne, że w odwołaniu od decyzji z 18 kwietnia 2008 r., która zapoczątkowała postępowanie sądowe w niniejszej sprawie, ubezpieczony zarzucił w petitum odwołania decyzji błąd w ustaleniach faktycznych „z uwagi na datę

powstania niezdolności do pracy”. Ponownie wskazał, że nie zgadza się z decyzją organu rentowego, ponieważ w okresie ponownego zatrudnienia nastąpiło pogorszenie jego stanu zdrowia. Równie bezsporne jest, że ubezpieczony nie wniósł sprzeciwu od powyższego orzeczenia orzecznika ZUS do komisji lekarskiej ZUS.

Jedyną prawną kwestią sporną w niniejszej sprawie jest zatem to, czy odwołanie ubezpieczonego jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia w rozumieniu art. 477⁹ § 3¹ zdanie pierwsze in fine k.p.c. Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uzasadnieniu uchwały z dnia z dnia 15 marca 2006 r. II UZP 17/05 (OSNP 2006/15-16/245): „Postępowanie przed lekarzem orzecznikiem ma na celu ustalenie okoliczności związanych z niezdolnością do pracy (niezdolnością do samodzielnej egzystencji). (...) Celem postępowania przed lekarzem orzecznikiem jest nie tylko ustalenie stopnia niezdolności do pracy, czy czasu trwania niezdolności, ale również daty jej powstania. Jeżeli zatem lekarz orzecznik dokonuje tych ustaleń - co znajduje swoje odzwierciedlenie w treści wydawanego przez niego orzeczenia - to również w interesie wnioskodawcy leży, aby były one zgodne z faktami. (...). W tej sytuacji istotą omawianego postępowania jest ustalenie faktów związanych z potocznie rozumianą niezdolnością do pracy, jeśli więc wnioskodawca, wobec którego wydano orzeczenie lekarskie, nie wnosi sprzeciwu, mimo że data powstania niezdolności nie odpowiada rzeczywistej dacie jej powstania, to nie sposób przyjąć, że dopuszczalne jest jej kwestionowanie dopiero w późniejszym postępowaniu odwoławczym przed sądem.” Biorąc pod uwagę petitum odwołania i jego uzasadnienie należy przyjąć, że odwołanie ubezpieczonego jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 31 stycznia 2008 r., także w zakresie, w jakim w uzasadnieniu odwołania wskazano pogorszenie się stanu zdrowia ubezpieczonego jako przesłankę nabycia prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Ocena bowiem pogorszenia się stanu zdrowia ubezpieczonego mieści się w ocenie niezdolności do pracy, a to należy do lekarza orzecznika (art. 14 ustawy). Jeżeli zatem w orzeczeniu lekarskim z dnia 31 stycznia 2008 r., które stanowiło podstawę zaskarżonej decyzji organu rentowego, lekarz orzecznik nie odniósł się do podniesionego przez

ubezpieczonego problemu pogorszenia się jego stanu zdrowia, to tym bardziej konieczne i celowe było wykorzystanie przez ubezpieczonego przewidzianego w ustawie trybu zaskarżania orzeczeń lekarza orzecznika ZUS do komisji lekarskiej ZUS, pomijając to, że jest to obowiązek prawny każdego ubezpieczonego, który kwestionuje nie tylko to, co zostało w orzeczeniu lekarskim stwierdzone, jego zdaniem, nieprawidłowo, np. błędna data powstania stanu niezdolności do pracy, ale także to, czego w tym orzeczeniu lekarz orzecznik ZUS nie stwierdził, a co mieści się w zakresie oceny niezdolności do pracy, jej stopnia oraz innych ustaleń wskazanych w art. 14, jak na przykład pogorszenie się stanu zdrowia ubezpieczonego w okresie poprzedzającym wydanie orzeczenia lekarskiego.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.